

Rapport

efter kvalitetsgranskning av gymnasial
lärlingsutbildning vid Finnvedens gymnasieskola
i Värnamo kommun

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om Finnvedens gymnasieskola

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Resultat

Inledning

Ungefär hälften av eleverna i gymnasieskolan går på ett yrkesprogram. I den nya gymnasieskolan från 2011 finns det 18 nationella program, varav tolv räknas som yrkesprogram och sex som högskoleförberedande program. De nationella yrkesprogrammen kännetecknas av att examensmålen tar sikte på arbetslivets behov och att programmen innehåller yrkesämnen. Yrkesprogrammen ska enligt skollagen utgöra grund för yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning. Alla elever på yrkesprogram ska inom ramen för utbildning också ges möjlighet att uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning.

Skolinspektionens kvalitetsgranskning omfattar elever som påbörjade sin utbildning höstterminen 2011 vilket innebär att 2010 års skollag är utgångspunkt för Skolinspektionens granskning. Elever i högre årskurser som följer äldre bestämmelser ingår inte i denna granskning. Gymnasial lärlingsutbildning definieras enligt 1 kap. 3 § gymnasieförordningen som "utbildning inom ett yrkesprogram som till mer än hälften genomförs på en eller flera arbetsplatser utanför skolan". På en gymnasial lärlingsutbildning ska således mer än hälften av den totala utbildningstiden genomföras på en arbetsplats, motsvarande minst 1251 gymnasiepoäng.

Med arbetsplatsförlagd utbildning avses, enligt 1 kap. 3 § gymnasieförordningen "lärande på ett program som genomförs på en eller flera arbetsplatser utanför skolan". Både svenska och internationella studier av yrkesutbildningars kvalitet visar på att en viktig framgångsfaktor är att det bedrivs en planerad och systematisk samverkan mellan skola och arbetsliv avseende den arbetsplatsförlagda utbildningen.

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av gymnasial lärlingsutbildning under våren/hösten 2012. Granskningen vid Finnvedens gymnasieskola i Värnamo kommun ingår i detta projekt.

Finnvedens gymnasieskola besöktes den 25-26 september 2012. Ansvariga inspektörer har varit utredare Evy Öst och expert Jerry Albihn. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av gymnasial lärlingsutbildning genomförs totalt i 24 kommunala skolor och 16 fristående skolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om Finnvedens gymnasieskola i Värnamo

Finnvedens gymnasieskola ligger i centrala Värnamo. Skolan har cirka 1300 elever och erbjuder 14 av de 18 nationella programmen, de sex högskoleförberedande programmen samt åtta yrkesprogram. Utöver de nationella programmen omfattar verksamheten även fem introduktionsprogram samt gymnasiesärskola.

Skolinspektionens kvalitetsgranskning vid skolan har avsett Handels- och administrationsprogrammet samt Fordons- och transportprogrammet. Av skolans fyra rektorer har två av dem lärlingar på de program som granskningen omfattar. Dessa två rektorer går för närvarande rektorsutbildningen. Skolan har haft lärlingar sedan 2007 och hade vid det aktuella besöket 33 lärlingar, varav 4 omfattades av granskningen. Siffran kan komma att ändra sig snart då eleverna i årskurs 1 ännu inte valt om de vill bli lärlingar.

Underlaget för granskningen består av dokument från skolan samt av information som samlades in vid intervjuer den 25-26 september 2012.

Intervjuer genomfördes med rektorerna, lärlingssamordnaren, yrkeslärare, elever och handledare. I underlaget ingår även två arbetsplatsbesök.

Syfte och frågeställningar

Syfte

Skolinspektionen har granskat kvaliteten i gymnasial lärlingsutbildning för att säkerställa att eleverna ges möjlighet att utveckla de yrkeskunskaper de har rätt till. Detta gäller särskilt de arbetsplatsförlagda momenten liksom hur dessa fasas ihop med de skolförlagda momenten. Skolinspektionens tidigare kvalitetsgranskning av det arbetsplatsförlagda lärandet i gymnasieskolan från 2010 visar på allvarliga brister i många avseenden. För den nya utbildningsformen gymnasial lärlingsutbildning är kvalitet i det arbetsplatsförlagda lärandet av helt avgörande betydelse då mer än hälften av utbildningen ska vara arbetsplatsförlagd. Eventuella kvalitetsbrister i utbildningen på arbetsplatsen kan därför inte på samma sätt som vid traditionell yrkesutbildning kompenseras med skolförlagda moment.

Gymnasial lärlingsutbildning kan bedrivas inom ramen för samtliga yrkesprogram som en av två alternativa vägar till en yrkesexamen. Det är viktigt att försäkra sig om att kvaliteten är hög och jämn så att den nya utbildningsformen upplevs som ett likvärdigt alternativ till en i huvudsak skolförlagd yrkesutbildning.

Frågeställningar

För att säkerställa att eleverna inom lärlingsutbildningen får den utbildning de har rätt till måste granskningen omfatta kvaliteten i de yrkesinriktade delarna av gymnasiala lärlingsutbildningen oavsett deras förläggning. Kvalitetsgranskningen styrs därför av följande huvudfrågeställningar:

1. Genomförs det arbetsplatsförlagda lärandet inom lärlingsutbildningen i enlighet med gymnasieskolans styrdokument och i samverkan med det lokala arbetslivet så att utbildningens kvalitet säkerställs?

2. Ser skolan till att de skolförlagda och arbetsplatsförlagda momenten fogas samman så att kvaliteten och likvärdigheten i de yrkesinriktade delarna av lärlingsutbildningen säkerställs?

För att kunna genomföra granskningen har dessa huvudfrågeställningar brutits ned i 15 specifika frågor som mer direkt belyser olika kvalitetsaspekter i den gymnasiala lärlingsutbildningen. Dessa frågor har grupperats i följande fem områden för att ge struktur i granskningen.

- A. Planering av utbildningen
- B. Genomförande av utbildningen på skola och arbetsplats
- C. Elevens situation
- D. Uppföljning och bedömning
- E. Utvärdering och kvalitetsarbete

Metod och material

Metod

Kvalitetsgranskningen av gymnasial lärlingsutbildning omfattar såväl arbetsplatsförlagt lärande (APL) som de skolförlagda yrkesinriktade delarna av utbildningen, men tyngdpunkten ligger på den arbetsplatsförlagda delen. En kombination av enkäter och intervjuer samt observationsstudier har utgjort grunden för granskningen. Granskningen av de 40 gymnasieskolorna med gymnasial lärlingsutbildning genomförs under perioderna maj samt september-oktober 2012.

Intervjuerna omfattar elever, yrkeslärare, rektor och handledare på arbetsplatsen. Varje skolbesök beräknas omfatta två-tre arbetsdagar. I samband med att dokument begärts in har Skolinspektionen därutöver efterfrågat en verksamhetsbeskrivning som fyllts i av rektor. Skolinspektionen har på så vis fått en inledande bild av hur skolans undervisning och det arbetsplatsförlagda lärandet är upplagt. Fyra nationella program har ingått i granskningen, Bygg- och anläggning, Fordons- och transport, Handels- och administration samt Vård- och omsorg. Det är inte troligt att det finns lärlingar inom alla fyra granskade program på samtliga utvalda skolor. Därför har vid urvalet beaktats att det totalt ändå blir en jämn spridning mellan de fyra programmen.

Vid varje utvald skola har två till tre gymnasiala lärlingar per program utsetts för intervju inom de fyra yrkesprogram som projektet valt ut för granskning. Som en följd av urvalet intervjuas även dessa elevers handledare på arbetsplatsen och yrkeslärare i karaktärsämnen med ansvar för bedömning och betygssättning samt den rektor som har ansvaret för eleven.

Inför skolbesök och arbetsplatsbesök har projektledning och inspektörer informerat om projektets syfte, hur granskningen går till och hur insamlad information kommer att hanteras. De utvalda eleverna har i första hand intervjuats ute på sina lärlingsplatser, ibland har det även gjorts på skolan. Även lärlingarnas handledare har intervjuats på sina arbetsplatser. Den yrkeslärare som är ansvarig för eleven intervjuas på skolan, liksom den rektor som är ansvarig för de gymnasiala lärlingarna. Skolbesöket har avslutats med en återkoppling från inspektörerna till rektorn.

För intervjuerna har särskilda intervjuguider tagits fram utifrån vilka inspektörerna har genomfört strukturerade intervjuer. Frågeställningarna för granskningsprojektet har brutits ner i intervjufrågor anpassade för de olika grupperna. Syftet med intervjuerna har varit att få intervjupersonerna att kunna tala relativt fritt inom ramen för de frågeområden som bestämts. Det är önskvärt att intervjuerna hålls mer som öppna samtal, inte minst vid besöken på arbetsplatser.

För att få större djup i granskningen och ett mer undervisningsnära perspektiv har, där så varit möjligt, ett antal observationer genomförts genom att eleven följs i dennes aktuella aktivitet. Sådana observationer kan sen ligga till grund för samtalen med elev, handledare och lärare.

Resultat

A. Planering av utbildningen

I propositionen 2010/11:104 framhåller regeringen att en viktig förutsättning för att utbildningen på arbetsplatsen ska hålla hög kvalitet är att samarbetet mellan skolan och arbetsplatsen fungerar bra. Läraren och företrädaren för arbetsplatsen bör gemensamt planera och fördela innehållet i utbildningen, men det är läraren som med stöd av handledarens underlag ska ansvara för betygssättning av alla kurser. Även den Nationella lärlingskommittén (SOU 2011:72) har påtalat vikten av lärarens och handledarens gemensamma planering.

- **Finns en uttalad strategi för gymnasial lärlingsutbildning vid skolan?**

I intervju med skolledningen framgår ett stort engagemang för lärlingarna och en medvetenhet om de särskilda förutsättningar som råder för gymnasial lärlingsutbildning. Till exempel har skolan en lärlingssamordnare på 60 procent vars uppgifter bland annat är att skriva utbildningskontrakt och hålla i handledarutbildningar. Utöver det har yrkeslärarna en undervisningsfri dag i veckan för att kunna besöka sina lärlingar.

På Finnvedens gymnasium väljer eleverna om de vill bli lärlingar i årskurs 1. Information om vad det innebär att vara lärling får eleverna från lärlingssamordnaren alternativt sin yrkeslärare. De elever som Skolinspektionen möter hade även hört talas om lärlingsutbildningen innan de började gymnasiet av kompisar och grundskollärare. De är mycket nöjda med att vara lärlingar och de vet att de ska få en stor del av sin utbildning på arbetsplatser, men är osäkra på hur tiden mellan skola och arbetsplats ska fördelas. De vet heller inte vilka undervisningsmoment som ska genomföras på arbetsplatserna eller hur det ska gå till.

Skolinspektionen bedömer att skolan har en strategi för gymnasial lärlingsutbildning, men att den kan förbättras så att det blir tydligt för eleverna vad det innebär att vara lärling.

- **Hur planerar och organiserar skolan lärlingsutbildningen?**

På skolan diskuterar man löpande hur lärlingsutbildningen ska utformas. Tidigare har man haft särskilda lärlingsklasser, men inför innevarande läsår valde man istället att integrera lärlingseleverna i "vanliga" klasser. Det är yrkeslärarna som tillsammans med handledarna fördelar undervisningsmomenten mellan skolan och praktikplatserna och den här planeringen finns sedan i en pärm ute på respektive arbetsplats. Yrkeslärarna anser att de har tid i sin tjänstgöring att besöka arbetsplatserna, men någon lärare uttrycker en oro för att lärlingarna inte får med sig grundläggande teorikunskaper som de andra eleverna får i klassrummet. Det finns också företag som kräver vissa förkunskaper av lärlingarna innan de kommer ut på APL.

Enligt yrkeslärarna är all undervisning skolförlagd på höstterminen i årskurs 1 och på vårterminen är lärlingarna ute på APL en dag i veckan. Detta utökas till två dagar i veckan i årskurs 2 och 3. Utöver dessa dagar är lärlingarna ute på APL sex hela veckor i årskurs 2 och åtta hela veckor i årskurs 3. Vid tidpunkten för granskningen finns det dock exempel på lärlingar i årskurs 2 som inte hade APL i årskurs 1. I intervju med skolledning och samordnare framgår att det har hänt att de först i årskurs 3 inser att elever inskrivna som lärlingar kommer att ha varit ute på sina APL-platser mindre än hälften av sin utbildningstid. Skolan har då försökt ordna detta med individuella lösningar. Inför nästkommande läsår planerar därför skolledningen ett annat upplägg för att se till att lärlingarnas APL omfattas av mer än hälften av utbildningstiden.

Skolinspektionen bedömer att skolan behöver säkerställa att lärlingarna får mer än hälften av sin utbildningstid på arbetsplatserna.

- **Finns förutsättningar för en skolförlagd inledning på lärlingsutbildningen?**

Hela höstterminen i årskurs 1 är all undervisning skolförlagd för lärlingarna. Det råder en enighet hos skolledning, lärlingssamordnare och yrkeslärare att det finns förutsättningar för de inledande och kompletterande delarna av utbildningen att genomföras på skolan, både i fråga om lokaler och om utrustning.

Skolinspektionen bedömer att det finns förutsättningar för de skolförlagda delarna av lärlingsutbildningen.

- **Har alla elever tillgång till lärlingsplatser?**

På Fordons- och transportprogrammet anpassas antalet lärlingsplatser till hur många som vill bli lärlingar medan det på Handels- och administrationsprogrammet fanns sex lärlingsplatser att tillgå som sedan sex elever visade intresse för.

Skolinspektionen bedömer att alla elever har tillgång till lärlingsplatser.

- **Vem har ansvaret för att skaffa lärlingsplatser?**

På Handels- och administrationsprogrammet är det lärlingssamordnaren som anskaffar lärlingsplatserna och på Fordons- och transportprogrammet har yrkeslärarna den uppgiften. Det händer även att elever har förslag på lärlingsplatser samt att företag hör av sig och efterfrågar lärlingar, men det är alltså skolan som ansvarar för anskaffningen av lärlingsplatser.

Skolinspektionen bedömer att skolan ansvarar för att skaffa lärlingsplatser.

- **Finns brister i utformning av utbildningskontrakt?**

Enligt skollagen ska det för elev i gymnasial lärlingsutbildning upprättas utbildningskontrakt som bland annat ska ange vilka delar av utbildningen som ska genomföras på arbetsplatsen och omfattningen av dessa delar. Så är ofta inte fallet utan i bästa fall fogas en bilaga till kontraktet eller annat dokument, t ex individuell studieplan som anger detta. Detta är väsentligt dokument för planeringen av elevens utbildning så att den motsvarar kraven i styrdokumentet. I förarbetena (prop. 2010/11: 104, Kvalitet i gymnasial lärlingsutbildning) framhålls att fördelningen av utbildningens innehåll mellan arbetsplats och skola är en viktig uppgift. Likvärdig utbildning förutsätter att uppdelning och planering hela tiden tar sin utgångspunkt i de nationellt beslutade ämnesplanerna. Regleringen i kontraktet ska alltså utgå från ämnesplanerna. Detta gäller även när utbildningen sker på en arbetsplats. Regeringen anser vidare att utbildningskontraktet ska vara ett sammanhållet avtal som reglerar förhållandet mellan skolhuvudman, arbetsplats och elev, varför det av utbildningskontraktet bör framgå vad som är förlagt till arbetsplats.

Lärlingssamordnaren skriver utbildningskontrakt till samtliga lärlingar på skolan. I den mall som skolan använder sig av vid upprättande av kontrakt framgår inte vilka delar av utbildningen som är förlagda till arbetsplats och i vilken omfattning. Yrkeslärarna gör en fördelning av utbildningens innehåll mellan arbetsplats och skola i samråd med respektive handledare, men i dagsläget finns inte den här uppdelningen med i utbildningskontrakten.

Skolinspektionen bedömer att skolan behöver se till att utbildningskontrakten uppfyller kraven enligt skollagen.

B. Genomförande av utbildningen i skola och på arbetsplats

Regeringen anser, i likhet med Skolinspektionens kvalitetsgranskning av APU (rapport 2011:2), att det är angeläget att elevens yrkeslärare gör regelbundna besök på arbetsplatsen. Sådana besök kan både ha till syfte att följa upp lärlingens kunskapsutveckling och att i samarbete med handledaren stämna av att lärlingens arbetsuppgifter i bredd, djup och innehåll svarar mot de mål som finns uppställda för utbildningen. Erfarenheter från lärlingsförsöket visar att kontakten mellan handledare, lärare och lärling har stor betydelse för arbetsplatsens upplevelse av lärlingsutbildningen. Regeringen lämnar dock inget förslag om att reglera denna typ av arbetsplatsbesök, något som Skolinspektionen tidigare har uttryckt ett behov av (prop. 2010/11:104).

- **Hur säkerställer skolan arbetsplatsens kvalitet?**

På Handels- och administrationsprogrammet är det lärlingssamordnaren som säkerställer arbetsplatsernas kvalitet och på Fordons- och transportprogrammet har yrkeslärarna den uppgiften. Både lärlingssamordnare och yrkeslärare framhåller betydelsen av de personliga besöken för att säkerställa att arbetsplatserna har den bredd och djup som krävs för det aktuella utbildningsområdet. De samtalar och kommer överens med handledarna om vilka delar av utbildningen som är lämpliga att genomföra på företagen. På Handels- och administrationsprogrammet anser

yrkeslärarna att det bästa för eleverna är att vara på mer än ett företag under sin lärlingsutbildning.

Skolledning och lärlingssamordnare uppger att de har goda erfarenheter av de företag de skrivit kontrakt med, men det har hänt att skolan har avbrutit avtalet med lärlingsplatser i förtid. Indikationer på att samarbetet inte fungerar kan komma från eleven, handledaren och/eller yrkesläraren, men ingen elev har enligt rektorerna eller samordnaren upplevt sig kränkt på sin arbetsplats.

Skolinspektionen bedömer att skolan säkerställer arbetsplatsernas kvalitet.

- ***Hur ofta besöker skolan eleverna och deras handledare under APL och vad avhandlas vid besöken?***

Enligt yrkeslärarna finns det inga direktiv hur ofta de ska göra arbetsplatsbesök, men de anser att de har tillräckligt med tid i sin tjänstgöring för att säkerställa lärlingarnas rätt till en bra utbildning. Lärlingarna på Handels- och administrationsprogrammet får besök av yrkeslärarna i genomsnitt en gång i månaden och på Fordons- och transportprogrammet besöks lärlingarna varannan vecka. De lärlingar och handledare som Skolinspektionen möter skiljer på de oannonserade "sociala" besöken och "betygssamtalen" där de senare samtalen rör elevens kunskapsutveckling och är förutbestämda och sker en till två gånger per termin. Vid arbetsplatsbesöken kan inspektörerna konstatera att både handledare och lärlingar har uppfattningen att skolan besöker arbetsplatserna i tillräcklig omfattning.

Skolinspektionen bedömer att eleverna och deras handledare besöker skolan i tillräcklig omfattning.

- ***Hur säkerställer skolorna handledarens lämplighet och ser till att handledarutbildning genomförs?***

Enligt regeringens bedömning i prop. 2010/11:104 är handledarnas kompetens avgörande för kvaliteten i den gymnasiala lärlingsutbildningen. Kompetens handlar dels om djup och bredd i yrkeskunskaperna, dels om kunskap om lärlingsutbildningens förutsättningar, t.ex. de mål och kunskapskrav som finns för den gymnasiala lärlingsutbildningen. Flera remissinstanser, däribland Skolver-

ket och Nationella lärlingskommittén (SOU 2011:72), har föreslagit att handledarutbildning ska vara obligatorisk för deltagande arbetsplatser. Regeringen gör samma bedömning, när det gäller betydelsen av kompetenta handledare men väljer att inte göra handledarutbildning obligatorisk. Skolhuvudmannen har ett stort ansvar när det gäller att se till att handledarna har den kunskap och erfarenhet som krävs för uppdraget. Det innebär att skolhuvudmännen bör ge handledare information, stöd och utbildning kring lärlingsutbildningens innehåll, mål, ramar och ansvarsfördelningen mellan skola och arbetsplats.

Lärlingssamordnaren alternativt yrkesläraren (beroende på program), besöker alltid arbetsplatsen innan eleven börjar sin praktik. Sedan är det lärlingssamordnaren som, oavsett program, ser till att handledarna får utbildning. Tidigare bjöd skolan in till en halv dags gemensam handledarutbildning med extern föreläsare. Det var en bra utbildning för de som deltog, men då endast en tredjedel av de inbjudna handledarna brukade delta håller lärlingssamordnaren numera individuella utbildningar för alla handledare ute på arbetsplatserna.

Skolinspektionen bedömer att skolan säkerställer handledarens lämplighet och ser till att handledarutbildning genomförs.

- **Hur fungerar programråden?**

I Värnamo finns tre företagarföreningar och även om skolan har ett gott samarbete med dessa tre branschorganisationer är samverkan dem emellan inte så utvecklat vilket gör att skolan inte träffar företagen gemensamt utan var för sig.

På Finnvedens gymnasium träffas programråden två gånger per termin och enligt skolledningen är mötena mycket engagerande och påverkar hur skolan utformar lärlingsutbildningen, till exempel vilka kurser som ska genomföras på arbetsplatserna. Det protokoll som Skolinspektionen tagit del av är från programrådet för Fordons- och transportprogrammet och visar på en stor uppslutning både från fordonsbranschen som representeras av både fack och branschorganisationer samt handledare och från skolan som företräds av fem lärare och tre elever. Skolan har dessutom ett önskemål om att politiker ska delta, vilket de har gjort tidigare.

Skolinspektionen bedömer att skolan uppfyller kraven på fungerande programråd.

C. Elevens situation

- *Hur hanterar skolan elever med svag motivation och/eller bristande social kompetens?*

Vid intervju med rektorer och lärlingssamordnare framgår att det är ett svårt problem att lösa, men samtidigt framhåller de att lärlingsutbildningen många gånger kan passa elever med svag motivation och/eller bristande social kompetens. Om en elev med ovanstående egenskaper visar intresse för lärlingsutbildningen ordnar skolan en APL-plats, men ofta brukar det resultera i att eleven efter en period övergår till den i huvudsak skolförlagda utbildningen. Detta sker i samråd med lärlingssamordnaren som anger den "sociala biten" som den vanligaste förklaringen till att praktiken inte fungerar. Yrkeslärarna framhåller å sin sida brister i elevernas motivation som skäl till elevers avhopp från lärlingsutbildningen. I intervju med elever framgår att skolan ibland avbryter ett avtal med ett företag i förtid. Om eleven vill fortsätta vara lärling ordnar skolan en ny APL-plats, men ibland har eleven fått vänta många veckor innan de har kunnat fortsätta sin lärlingsutbildning på sin nya APL-plats.

Skolinspektionen bedömer att skolan kan förbättra sitt arbete med att hantera elever med svag motivation och/eller bristande social kompetens.

- *Kan arbetsplatserna anpassas till elever med särskilda behov?*

Lärlingssamordnare och yrkeslärare framhåller att om en elev till exempel har dyslexi informeras arbetsplatsen och eleven får stöd om det finns behov av det. Enligt samordnaren har det inte varit aktuellt hittills.

Skolinspektionen bedömer att arbetsplatserna kan anpassas till elever med särskilda behov.

D. Uppföljning och bedömning

I propositionen 2010/11:104 framhåller regeringen att läraren och företrädaren för arbetsplatsen gemensamt bör planera och fördela innehållet i utbildningen,

men det är läraren som med stöd av handledarens underlag ska ansvara för betygssättning av alla kurser.

- **Hur bedöms och betygssätts elevernas yrkeskunskaper?**

Handledarna fyller löpande i blanketter med vilka moment som lärlingen genomför på arbetsplatsen och med vilket resultat. Enligt en handledare som inspektörerna träffar förenas elevens kurser med verksamhetens behov på ett bra sätt. I början ansåg handledaren att skolan och arbetsplatsen använde sig av olika termer för att beskriva samma sak, men efter diskussioner med yrkesläraren har de nu kommit fram till gemensamma benämningar. Yrkesläraren, handledaren och eleven träffas sedan två gånger per termin för att samtala om elevens kunskapsutveckling. Yrkesläraren får då veta om kursen eventuellt behöver kompletteras på skolan innan betygssättning och eleven får veta sina utvecklingsbehov. Utöver dessa betygssamtal får yrkeslärare även muntlig information om hur eleven presterar vid övriga arbetsplatsbesök.

Elever uppger att de förra läsåret fyllde i en loggbok, men att de inte har fortsatt att föra egna anteckningar om vad de gör på arbetsplatsen innevarande läsår. De har tillit till att bedömning och betygssättning sker på ett korrekt sätt, men vet inte vad som krävs för de olika betygssstegen utan "man gör så gott man kan". Elevernas arbetsinsatser fördelas enligt skolledningen på tre nivåer 1, 2 och 3. I intervju med yrkeslärarna framgår att de tre nivåerna har olika innebörder beroende på vilket program eleverna går. På Fordons- och transportprogrammet motsvarar de "Mindre bra", "Bra" och "Mycket bra", medan det på Handels- och administrationsprogrammet betyder "Har kännedom om grundkunskaper", "Arbetar självständigt med vissa arbetsuppgifter" samt "Arbetar självständigt". Det är oklart för inspektörerna huruvida omdömena i de tre nivåerna motsvarar olika betygsssteg.

Skolinspektionen bedömer att skolan har ett strukturerat arbetssätt för att bedöma och betygssätta elevernas yrkeskunskaper, men att eleverna behöver få kunskap om på vilka grunder de blir bedömda.

- **Finns tillgång på yrkeslärare som kan undervisa i skolförlagda delar samt kommunicera med handledaren om yrkesinnehållet på arbetsplatserna?**

Enligt skollagen 2 kap § 13 ska huvudmannen för undervisning använda lärare som har en utbildning som är avsedd för den undervisning som läraren ska bedriva.

Enligt skollagen 2 kap § 18 får huvudmannen om det inte finns någon lärare att tillgå inom egen organisation som har den utbildning som krävs använda en annan person för att bedriva undervisningen. En sådan person ska:

- 1. vara lämplig att bedriva undervisningen, och*
- 2. i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som krävs för undervisningen.*

Normalt får en person som avses i 2 kap § 18 endast användas för bedriva undervisning under högst ett år i sänder, vilket dock inte gäller undervisning i yrkesämne.

Det finns lärare som är obehöriga, två på Fordons- och transportprogrammet och en på Handels- och administrationsprogrammet. Alla tre har blivit erbjudna att fortbilda sig, varav en just nu deltar i en lärarutbildning och en annan har visat intresse för att vidareutbilda sig. Skolledningen uppger i intervju att alla yrkeslärare på de två programmen som är aktuella för granskningen har den yrkeskompetens som krävs för att utföra sina arbetsuppgifter.

Skolinspektionen bedömer att skolan har tillgång på yrkeslärare som kan undervisa respektive kommunicera med handledaren i yrkesfrågor.

E. Utvärdering och kvalitetsarbete

- *Hur följs den gymnasiala lärlingsutbildningen upp och utvärderas i syfte att tillvarata erfarenheter för att förbättra och utveckla den?*

Tidigare läsår har eleverna fått fylla i enkäter och utvärderat sin utbildning, men i intervju med skolledningen framgår att skolan inte följde upp eller utvärderade lärlingsverksamheten föregående läsår 2011/12. De anser själva att det för närvarande saknas en systematik kring uppföljning och utvärderingar och att den i dagsläget är i huvudsak muntlig. Elever bekräftar att de får frågor om hur de trivs på sin praktikplats både från lärlingssamordnaren och från yrkeslärarna.

Skolinspektionen bedömer att skolan behöver förbättra sitt arbete med att följa upp och utvärdera lärlingsutbildningen.

Sammanfattning:

- 1. Genomförs det arbetsplatsförlagda lärandet inom lärlingsutbildningen i enlighet med gymnasieskolans styrdokument och i samverkan med det lokala arbetslivet så att utbildningens kvalitet säkerställs?**

Skolinspektionen bedömer att det arbetsplatsförlagda lärandet inom lärlingsutbildningen vid Finnvedens gymnasium sker i samverkan med det lokala arbetslivet och att utbildningens kvalitet säkerställs i enlighet med styrdokumenten. Eleverna som har valt att bli lärlingar är nöjda med sin utbildning, men behöver enligt Skolinspektionen bli mer medvetna om vad det innebär att vara lärling.

- 2. Ser skolan till att de skolförlagda och arbetsplatsförlagda momenten fogas samman så att kvaliteten och likvärdigheten i de yrkesinriktade delarna av lärlingsutbildningen säkerställs?**

Skolinspektionen bedömer att lärarna på Finnvedens gymnasium har förutsättningar att göra arbetsplatsbesök så att kvaliteten och likvärdigheten i de yrkesinriktade delarna av lärlingsutbildningen säkerställs. Skolan måste dock säkerställa att lärlingarna får mer än hälften av sin utbildningstid på arbetsplatserna.

Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete i syfte att höja verksamhetens kvalitet i första hand bör genomföras inom följande område:

- Utbildningskontrakten ska ange vilka delar av utbildningen som ska genomföras på arbetsplatsen och omfattningen av dessa delar.
- Skolans elever behöver informeras och vara medvetna om vilka bedömningsgrunder som gäller för deras utbildning.
- Skolan behöver utveckla sitt systematiska kvalitetsarbete att även omfatta lärlingsutbildningen i syfte att tillvarata erfarenheter för att förbättra och utveckla den.